

NHÂN DUYÊN – Hetupaccayo

Định nghĩa:

1. Nhân duyên (*Hetupaccayo*)

Nhân có 4 thứ:

- 1 là “nhân nhân”, Pāli gọi là “*hetu hetu*” tức là tham, sân, si, vô tham, vô sân, vô si; cũng gọi nhân tương ưng (*sampayuttahetu*).
- 2 là “duyên nhân”, Pāli gọi là “*paccayahetu*” tức là sắc tứ đại minh làm nguyên-do cho sắc pháp đặng gọi là sắc uẩn.
- 3 là “chí thượng nhân”, Pāli gọi là “*uttamahetu*” tức là nghiệp thiện, bất thiện tạo quả tốt, xấu...
- 4 là “phổ biến nhân”, Pāli gọi là “*sadhāraṇahetu*” tức là vô minh duyên hành, hành duyên thức v.v...

Nói nhân đây chỉ lấy nhân nhân (*hetu hetu*) tức là nhân tương ưng. Có những Pāli chú giải như vậy:

- *Hinoti patiṭṭhāti etthāti = hetu*: Những pháp thành tựu nhờ đây mà đặng vững vàng, chính đây là nhân.
- *Hetu ca so paccayo cāti = hetupaccayo*: Chính là nhân ấy trợ giúp, ủng hộ, cũng gọi là Nhân duyên
- *Mūlaṭṭhena upakārako dhammo = hetupaccayo*: Pháp mà ủng hộ, ý nghĩa như gốc rễ gọi là Nhân duyên.

(Rút trong bộ *Paṭṭhāna aṭṭhakkathā*).

Chi pháp tổng:

Năng duyên: 6 nhân tương ưng: sở hữu tham, sân, si, vô tham, vô sân, vô si (trí tuệ)

Sở duyên: 103 tâm hữu nhân (=121 tâm - 18 tâm vô nhân) + 52 tâm sở (-sở hữu si trong tâm si)
17 sắc tâm hữu nhân + 20 sắc nghiệp tái tục hữu nhân

NHÂN DUYÊN theo tam đề thiện có **7 câu yếu tri**

CÂU YẾU TRI 1

[484]

Pháp thiện trợ pháp thiện bằng nhân duyên tức là các nhân thiện trợ các uẩn tương ưng bằng nhân duyên.

T → T = ND (Danh → Danh)

Vô tham, vô sân, trí → 37 tâm thiện và 38 sở hữu

[401]

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa
hetupaccayena paccayo –
kusalā hetū sampayuttakāṇaṃ khandhānaṃ
hetupaccayena paccayo

*Vô tham, vô sân → 4 đại thiện ly trí

*Vô tham, vô sân, trí → 4 đại thiện hợp trí

*Vô tham, vô sân, trí → 5 thiện sắc giới

*Vô tham, vô sân, trí → 4 thiện vô sắc

*Vô tham, vô sân, trí → 20 tâm đạo

37 tâm thiện = 4+4+5+4+20

38 sở hữu = 13 tợ tha + 25 sở hữu tịnh hảo

- Thời: bình nhật (Xét 3 thời: Tục sinh, bình nhật, thời tử. Thì thời bình nhật là thời sau khi tâm sanh khởi lên xong, tức là trừ ra thời tục sinh và thời tử thì là thời bình nhật.)
- Cõi: hữu tâm (4 uẩn, 5 uẩn)
- Người: 4 phàm, 7 thánh hữu học
- Lộ tâm: lộ ngũ, lộ ý,...

CÂU YẾU TRI 2

Pháp thiện trợ pháp vô ký bằng nhân duyên tức là các nhân thiện trợ các sắc tâm bằng nhân duyên.

T → VK = ND (Danh → Sắc)
Vô tham, vô sân, trí → 17 sắc tâm thiện

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa
 hetupaccayena paccayo –
 kusalā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ
 hetupaccayena paccayo.

Sắc tâm có 17 thứ trong Duyên hệ (bình thường có 19: ở đây không lấy dị, diệt)
 8 bất ly; 1 sắc cảnh thính; 1 sắc giao giới; 2 sắc biểu tri; 3 sắc đặc biệt, 1 sinh, 1 tiến
 17 sắc tâm = 8+1 +1+2+3+1+1

- Thời: bình nhật
- Cõi: ngũ uẩn
- Người: 4 phàm, 7 thánh hữu học
- Lộ tâm: lộ ngũ, lộ ý,..

CÂU YẾU TRI 3 (kết hợp 1+2)

Pháp thiện trợ pháp thiện và vô ký bằng nhân duyên tức là các nhân thiện trợ các uẩn tương ưng và sắc tâm bằng nhân duyên

T → T + VK = ND (Danh → Danh, Sắc)
Vô tham, vô sân, trí → 37 tâm thiện, 38 sở hữu, 17 sắc tâm thiện

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa
 hetupaccayena paccayo –
 kusalā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ
 cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo.

- Thời: bình nhật
- Cõi: ngũ uẩn
- Người: 4 phàm, 7 thánh hữu học
- Lộ tâm: lộ ngũ, lộ ý,...

CÂU YẾU TRI 4

[485]
 Pháp bất thiện trợ pháp bất thiện bằng nhân duyên tức là các nhân bất thiện trợ các uẩn tương ưng bằng nhân duyên.

BT → BT = ND (Danh → Danh)
Hành uẩn → Thọ, tưởng, hành, thức
Sở hữu tham, sân, si → 12 tâm bất thiện, 27 sở hữu

402.
 Akusalo dhammo akusalassa dhammassa
 hetupaccayena paccayo –
 akusalā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ
 hetupaccayena paccayo.

*Sở hữu si, sở hữu tham → 8 tâm tham
 *Sở hữu si, sở hữu sân → 2 tâm sân
 *Sở hữu si → 2 tâm si

12 tâm bất thiện = 8 tham + 2 sân + 2 si
 27 sở hữu hợp = 13 trợ tha + 14 sở hữu bất thiện

- Thời: bình nhật
- Cõi: hữu tâm
- Người: 4 phàm, 3 quả hữu học
- Lộ tâm: lộ ngũ, lộ ý,...

CÂU YẾU TRI 5

Pháp bất thiện trợ pháp vô ký bằng nhân duyên tức là các nhân bất thiện trợ các sắc tâm bằng nhân duyên.

BT → VK = ND (Danh → Sắc)

Sở hữu tham, sân, si → 17 sắc tâm bất thiện

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo – akusalā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo.

12 tâm bất thiện = 8 tham + 2 sân + 2 si
27 sở hữu hợp = 13 tợ tha + 14 sở hữu bất thiện

- Thời: bình nhật
- Cõi: ngũ uẩn
- Người: 4 phàm, 3 quả hữu học
- Lộ tâm: lộ ngũ, lộ ý,...

CÂU YẾU TRI 6

Pháp bất thiện trợ pháp vô ký bằng nhân duyên tức là các nhân bất thiện trợ các sắc tâm bằng nhân duyên.

BT → BT + VK = ND (Danh → Danh, Sắc)

Sở hữu tham, sân, si → 12 tâm bất thiện + 17 sắc tâm

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo – akusalā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo.

Sở hữu tham → 12 tâm bất thiện + 17 sắc tâm

Sở hữu sân → 12 tâm bất thiện + 17 sắc tâm

Sở hữu si → 12 tâm bất thiện + 17 sắc tâm

- Thời: bình nhật
- Cõi: ngũ uẩn
- Người: 4 phàm, 3 quả hữu học
- Lộ tâm: lộ ngũ, lộ ý,...

CÂU YẾU TRI 7

[486]

Pháp vô ký trợ pháp vô ký bằng nhân duyên tức là các nhân vô ký quả vô ký trợ các uẩn tương ưng và sắc tâm bằng nhân duyên; trong sát na tái tục các nhân vô ký quả trợ các uẩn tương ưng và sắc nghiệp bằng nhân duyên.

VK → VK = ND

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo – akusalā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo.

Vô tham, vô sân, trí → 8 đại quả + 5 quả sắc giới + 4 quả vô sắc giới + 20 quả siêu thế + 15 sắc tâm quả + 20 sắc nghiệp tái tục

- Thời: bình nhật
- Cõi: ngũ uẩn
- Người: 4 phàm, 3 quả hữu học
- Lộ tâm: lộ ngũ, lộ ý,...

Nguồn tài liệu sử dụng:

Bản giải siêu lý cao học: Trang 6

Bộ Vị trí (Sur Giác Giới): Đoạn 484

File Pāli: Phần [Patthānapāli-1](#) - Đoạn 401 – Tipitaka.org

Link nghe youtube từ 1f25s: Ngài Goenka: <https://www.youtube.com/watch?v=QQbrWCEwc6s>

Link Bài giảng Nhân duyên 1,2,3 : <https://www.youtube.com/watch?v=blxM4VG9nFw>

Tổng hợp: Học viên lớp mẫu giáo A tỳ đàm

Nếu phát hiện sai sót gì trong File này cần chỉnh sửa, xin vui lòng báo về email: huyentisu96@gmail.com

Hy vọng chúng ta cùng tương trợ nhau trên con đường Dhamma!